

[Ib Thyregod.]

Loven om partsoffentlighed af 13. maj 1964 har imidlertid nu virket i 4 år og har efter de erfaringer, man har indhentet bl. a. på skatteområdet, og som fuldmægtig Jan Hinze har redegjort for, virket tilfredsstillende og uden at skabe særlige administrative vanskeligheder. De betænkeligheder, som man fra visse sider anførte over for forslaget, har vist sig ikke at have betydning i praksis.

Tiden må derfor nu være inde til at gennemføre det videregående skridt, som et almindeligt offentlighedsprincip i forvaltningen er. Der er her virkelig tale om en reform inden for forvaltningen af samme karakter, som da offentlighed blev indført ved domstolene ved retsplejereformen i 1919. Ganske det samme hensyn, som talte for denne reform, gør sig gældende med hensyn til administrationen.

Gennem den kontrol, der her kan gennemføres med administrationen, skabes der garantier for en bedre forvaltning, der fuldt ud tilgodeser hensynet til de borgere, hvis sager er til behandling. Sagerne bliver bedre oplyst, før afgørelsen træffes, og en øget offentlighed vil også medvirke til den af alle ønskede rationalisering af statens administration, som vi for nylig har diskuteret her i folketinget.

Men herudover må det nævnes, at offentlighed er et væsentligt led i folkestyret. Der skabes mulighed for, at befolkningen gennem presse og også gennem radio og fjernsyn kan følge med i en række sager af principiel betydning og uden den skævhed i oplysningerne, som kan fremkomme, når de enkelte ministre skal afgøre, hvilke oplysninger der skal frem, og hvilke der skal hemmeligholdes. At der naturligvis er sager, der af hensyn til statens sikkerhed, privatlivets fred og af andre grunde bør være undtaget fra den almindelige offentlighed, er på den anden side klart, og dette er der da også taget hensyn til ved de undtagelsesbestemmelser, som forslaget indeholder, og som svarer til kommissionens forslag. Jeg skal ikke her gennemgå disse, men henvise til forslaget og bemærkningerne.

Forbilledet for forslaget er den svenske og finske ordning. Det er navnlig af betydning, at den svenske ordning har virket i mere end

200 år på grundlag af trykkefrihedsforordningen af 1766 og har virket tilfredsstillende som et naturligt led i folkestyret. Også herhjemme har vi gennem årene haft debat om spørgsmålet. Allerede i 1936 opfordrede professor Poul Andersen til at gennemføre offentlighedsprincippet, og senere er bl. a. professor Alf Ross i bogen „Hvorfor demokrati“ gået ind for det samme.

Man kunne spørge, om ombudsmandsinstitutionen da ikke er tilstrækkeligt værn for borgerne, men ombudsmanden har selv peget på, at yderligere garantier vil kunne opnås ved offentlighed i forvaltningen. For det første er det kun et begrænset antal sager, ombudsmanden beskæftiger sig med, og de akter, han modtager, kan ikke alle udleveres til klageren eller forevises for denne. For det andet er hans tilsyn efterfølgende og omfatter ikke sagens forberedende behandling, hvor et offentlighedsprincip vil være af betydning også med henblik på henvendelse til ombudsmanden. Endelig viser erfaringerne fra Sverige, at en ombudsmandsordning virker godt sammen med et offentlighedsprincip.

Til forskel fra den svenske ordning stiller lovforslaget krav om, at henvendelse om kendskab til dokumenter skal have relation til en bestemt sag. Om man senere skal gå videre i lighed med den svenske ordning, må erfaringerne vise. Derimod har forslagsstillerne ikke ment, at der var grundlag for nogen undtagelsesbestemmelse med hensyn til embedsansættelser og forfremmelser. Spørgsmålet har været diskuteret i kommissionen, men også her taler hensynet til en bedre forvaltning for ikke at gøre undtagelser.

Der er behov for andre garantier end dette forslag. Lad mig nævne som eksempler en udvidet prøvelsesret for domstolene med forvaltningens afgørelser, regler om habilitet for embedsmænd på samme måde som for dommerne i retsplejen, vejledning om klageadgang, som ofte savnes inden for administrationen, fri retshjælp i særlige tilfælde også i administrative sager, forbedring af reglerne for skattesager — jeg tænker her på landsskatteretten — og ekspropriations-sager uanset den for nylig gennemførte ændring af ekspropriationslovgivningen. Men ved dette forslag vil der, hvis det gennem-